

ГОДИШЕН ДОКЛАД

**ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО
УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ И ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ НА
СМЕТНАТА ПАЛАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

2019

Съдържание

I. УВОД

II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

III. ФУНКЦИОНИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2019 г.

- 1. Контролна среда**
- 2. Управление на риска**
- 3. Контролни дейности**
- 4. Информация и комуникация**
- 5. Мониторинг**

IV. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2020 г.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В СМЕТНАТА ПАЛАТА

ГОДИШЕН ДОКЛАД

**ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО
УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ И ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ НА СМЕТНАТА
ПАЛАТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2019 г.**

УВОД

Докладът за състоянието на системите за финансово управление и контрол и вътрешния одит на Сметната палата на Република България за 2019 г. се изготвя и се внася в Народното събрание на основание чл. 20, ал. 4 от Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор. Той съдържа информация за състоянието и развитието на следните взаимосвързани елементи: *контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация, мониторинг.*

Целите на годишния доклад за вътрешния контрол за 2019 г. са:

- да осигури прозрачност за състоянието на системите за управление и контрол, в т. ч. и за състоянието на вътрешния одит в институцията;
- да представи информация за самооценката на ръководството на институцията за адекватността и ефективността на вътрешния контрол и постигнатия напредък;
- да посочи изпълнението на ключовите показатели за качествено осъществяване на дейността по вътрешен одит;
- да посочи насоки за развитие на системите за управление и контрол и вътрешния одит през 2020 г.

Годишният доклад е разработен на базата на извършен анализ и обобщена информация на самооценката относно състоянието на системите за финансовото управление и контрол за 2019 г. в структурните звена на Сметната палата.

II. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

През 2019 г. Сметната палата продължава изпълнението на Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г., като са утвърдени оперативни планове, съдържащи дейности и мерки за постигане на целите, срокове и отговорни структурни звена.

Сметната палата е приела основни документи, определящи и подкрепящи реализираните от нея политики: годишна Програма за одитната дейност; актуализирани части от Наръчника за прилагане на Международно признатите одитни стандарти; Указания за управление на риска в Сметната палата; Риск-регистър на стратегическите рискове на Сметната палата; План за обучение на служителите; План за международната дейност и др. С приемането на тригодишната бюджетна прогноза 2019–2021 г. и бюджета на Сметната палата за 2019 г. са планирани необходимите човешки, финансови, времеви ресурси за обезпечаване на изпълнението му.

При оценяване на изпълнението на трудовите задължения на служителите се взеха предвид критериите, съгласно Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионално развитие на служителите в Сметната палата. Провежда се политика, която продължава усилията за задържане на квалифицирани кадри чрез адекватни и полезни обучения, подобряване условията на труд, прилагане на достатъчно възможности за издигане в длъжност.

Прилага се Стратегия за управление на риска в Сметната палата на Република България, разработена на основание чл. 12 от Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор, която е съобразена с мисията, визията и стратегическите цели на Сметната палата. Стратегията е предназначена да подпомогне институцията при постигането на нейните цели и приоритети, чрез прилагането на унифициран подход за идентифициране, оценяване и ограничаване на негативното въздействие на потенциални събития и ситуации, застрашаващи постигането им.

През 2019 г. Специализираният съвет за управление на риска в Сметната палата работи като постоянно действащ спомагателен орган към председателя на Сметната палата за подпомагане, координиране и контролиране на дейността по управление на риска в институцията.

В Сметната палата са създадени подходящи условия за ефективно управление на рисковете и са обхванати всички дейности и процеси. Управлението на риска в институцията е структуриран, последователен и непрекъснат процес, интегриран в оперативната ѝ дейност, с ясно разпределени отговорности, в които участват всички одитори и служители. Риск-регистрите периодично се преглеждат и актуализират при необходимост.

При възлагането на обществени поръчки действат вътрешни контролни механизми, чрез които се осигурява съответствие със законодателството и не се допуска разделяне на обществени поръчки, непровеждане на процедури, включване на дискриминационни изисквания за участие, неизпращане на изискуемата информация до съответните органи и др. През 2019 г. действат Вътрешни правила за управление на цикъла на обществените поръчки в Сметната палата.

Осигурено е подходящо разделяне на отговорностите като функциите по одобряване, изпълнение, осчетоводяване и контрол в Сметната палата се осъществяват от различни служители.

Служителите на ръководни длъжности периодично докладват на ръководството за напредъка по постигане на стратегическите и оперативните цели, изпълнението на задачите и плановете чрез редовни оперативни срещи, доклади и др.

Сметната палата осигурява на потребителите информация относно нейните цели, основните нормативни и вътрешни актове, регламентиращи дейността ѝ, организационната структура и резултатите от одитната и друга дейност на институцията чрез публикуване на актуални данни на интернет страницата, достъпна за външни потребители, и чрез вътрешната електронна мрежа.

Системата за мониторинг в Сметната палата е добре организирана в следствие на предприетите мерки на базата на резултатите от предходни самооценки и извършени одити. Тя включва и функцията по вътрешен одит, която е важен инструмент, подпомагащ ръководството в подобряването на системите за финансово управление и контрол в институцията.

За постигането на целите си, Звеното за вътрешен одит прилага рисково-базиран подход при изпълнение на одитните ангажименти, който позволява идентифициране на целите на одитираните дейности/процеси и съпътстващите ги рискове. През 2019 г. Звеното за вътрешен одит е извършило одити на процеси, които са важни за институцията като: „Стратегическо и оперативно планиране, изпълнение и отчитане на

одитната дейност на СП“; „Адекватност и ефективност на прилаганите процедури по планиране и възлагане на обществените поръчки“; „Одитен ангажимент относно адекватността на въведените контроли в процеса по планиране и възлагане на обществените поръчки в Сметната палата, както и идентифициране възможности за подобрене“; „Адекватност и ефективност на прилаганите процедури по подбор, назначаване и освобождаване на персонал“; „Протоколна дейност и преводачески услуги“; „Международна дейност и проекти“; „Подпомагане дейността по информационна сигурност“; „Идентифициране на потенциални рискове при обработване на лични данни за здравословното състояние на служителите на Сметната палата“; „Подпомагане на контролните процеси при изготвянето на Инструкция за реда, условията и отчитането на командировките в страната“; „Обучение за кибер-рискове на служители от Сметната палата“=

Възможността за инициране на одитни ангажименти за консултиране от Звеното за вътрешен одит е използвана от ръководството на Сметната палата.

Общото състояние на адекватността и ефективността на системите за финансово управление и контрол в Сметната палата се оценява като **“много добро”**. Тя се основава на самооценките на ръководителите на структурните звена в институцията за функционирането на финансовото управление и контрол като цялостен процес, който се прилага във всички дейности в Сметната палата.

III. ФУНКЦИОНИРАНЕ И РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2019 г.

Законът за финансовото управление и контрол в публичния сектор основно акцентира върху управленската отговорност и изисква организациите от публичния сектор да управляват средствата така, че да осигуряват постигане на целите на организацията и да гарантират опазването на обществените интереси. Само адекватните и правилно функциониращи системи за финансово управление и контрол могат да дадат разумна увереност, че целите на Сметната палата ще бъдат постигнати при спазване на принципите за законосъобразност, добро финансово управление и прозрачност. Петте компонента на интегрираната рамка (*контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация и мониторинг*) са взаимосвързани и контролът не се изчерпва само с финансов аспект, а се прилага към всички дейности и процеси в Сметната палата.

1. Контролна среда

Формулирането на ясни, изпълними и измерими цели е в основата на доброто управление в Сметната палата. През 2019 г. са включени общо сто двадесет и пет дейности за изпълнение на стратегическите цели, които са декомпозирани на отделни стъпки, като на етапа на изготвяне на плана други петнадесет дейности са отложени за 2020 г., тъй като предпоставките за изпълнението им не са налице през 2019 г. Дейностите в Оперативния план за 2019 г. са с 40% повече от тези за предходната 2018

г. Това е знак, че ръководството има отношение към определената мисия и дефинира реални и постижими стратегически цели, съобразени с разполагаемите ресурси на институцията.

1.1. Реализация на стратегическите цели, приоритети и изпълнение на годишните планове за 2019 г.

Сметната палата осъществява дейността си в съответствие с изискванията на Закона за Сметната палата и действащото законодателство. Одитната дейност се извършва по приета Годишна програма за одитната дейност на Сметната палата за 2019 г., в съответствие с Международните стандарти за върховните одитни институции при спазване на Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата.

През 2019 г., във връзка с приетата Стратегия за развитие на Сметната палата за периода 2018–2022 г., дирекциите набелязаха мерки и дейности, които включиха в оперативните планове за изпълнение на стратегическите цели на палатата: извършване на независим ефективен и ефикасен одит в публичния сектор; изграждане на ефективно функционираща система за управление на човешките ресурси, която да осигурява високо квалифицирани, мотивирани и почтени служители; институция, която допринася за подобряването на управлението и отчетността в публичния сектор, като отчита очакванията на заинтересованите страни.

Разработени са стратегически цели на одитните дирекции, в съответствие със стратегическия план за одитната дейност на Сметната палата, а именно: използване максимално обхвата на своите правомощия и свободата на действие дадени, от закона при изпълнението на своите функции и отговорности с цел подобряване на управлението и отчетността на публичните ресурси; проследяване на рисковете в одитната среда и отчитане очакванията на заинтересованите лица, за да бъдат избирани за одит важни въпроси от обществен интерес, без да се прави компромис с независимостта на Сметната палата; работата да се основава на анализ и независима професионална преценка; предоставяне на Народното събрание, ръководствата на одитираните обекти и широката общественост уместна, обективна и навременна информация.

Във връзка с приетата Стратегия бяха определени стратегическите цели за развитието на одитните дирекции през следващите години: **Финансови одити** - изразяване на независимо одитно мнение с разумна степен на сигурност доколко годишните финансови отчети на бюджетните организации са изготвени във всички съществени аспекти в съответствие с приложимата обща рамка за финансово отчитане; увеличаване приноса на Сметната палата за подобряване на публичната отчетност и прозрачността при управлението на публичните средства в бюджетните организации; чрез предоставяне на своевременна информация за резултатите от финансовите одити повишаване степента на доверие на целевите потребители към финансовите отчети. **Одит на съответствието** - повишаване на приноса на одитите за съответствие за подобряване управлението на публичните средства и дейности и на качеството на публичните услуги чрез извършване на одити в областите, в които са установени високи рискове, управляват се значителни финансови ресурси, не е извършван одит или

при предходни одити са установени съществени пропуски и нередности; извършване на одити за съответствие и оценяване на адекватността на изградените системи за финансово управление и контрол с цел подобряване на функционирането им за гарантиране законосъобразното разходване на бюджетните средства; поощряване прозрачността като предоставя надеждни доклади за това, дали ресурсите са стопанисвани, дали управлението е осъществявано и дали правата на гражданите са защитени, както се изисква от приложимите закони и разпоредби; поощряване отговорността като докладване отклоненията от законите и разпоредбите така, че да се предприемат мерки и да се посочат отговорните длъжностни лица за установените несъответствия с правната рамка. **Одити на изпълнението** - подобряване на икономичността, ефикасността и ефективността при управлението на публичните средства и дейности и на качеството на обществените услуги, както и за прилагането на принципите за добро управление, отчетност и прозрачност; извършване на независим, ефективен и ефикасен одит в публичния сектор по отношение на политики и национални програми, области със съществени рискове както и области, където е съсредоточен обществения интерес; издаване на качествени и полезни доклади, в съответствие с международно приетите стандарти за одитиране на ВОИ и прилагане на добрите практики в областта на одита на изпълнението. **Специфични одити** - подобряване управлението на търговските дружества, държавните предприятия, юридическите лица по смисъла на чл. 6, ал. 3, т. 3 от Закона за Сметната палата, Българската народна банка, приватизирането на държавно и общинско имущество, предоставените публични средства и активи на лица, извън публичния сектор, включително при изпълнение на концесионни договори; осигуряване на публичност и прозрачност на дейността на политическите партии и финансирането на предизборните кампании на участниците в изборите; изразяване на становища по изпълнението на държавния бюджет, на бюджета на държавното обществено осигуряване, на бюджета на Националната здравноосигурителна каса, на бюджетните разходи на Българската народна банка съгласно, Закона за Сметната палата.

За изпълнение на целите, заложи в Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г., са разработени и утвърдени Оперативни планове за развитие на одитните дирекции по години за същия период, които подлежат на годишен преглед и отчитане на изпълнението.

Осъществяването на одитите и на текущ контрол върху одитната работа чрез специализирания софтуер „Пентана“ доведе до ограничаване на присъщия риск, както и до общо подобряване на контролната среда.

В Сметната палата са утвърдени и действат Етичен кодекс и Политика за интегритет.

Планирането и възлагането на обществените поръчки се осъществява, съгласно разработения План-график за възлагане на обществени поръчки за 2019 г. и в съответствие с Вътрешните правила за възлагане на обществени поръчки в Сметната палата, съобразени със Закона за обществените поръчки.

През 2019 г. са приети или актуализирани и други вътрешни актове, регламентиращи както процеси в одитната дейност, така и от административно-управленски характер.

Запазват действието си приети в предходни години вътрешни актове, които не противоречат на Закона за Сметната палата.

1.2. Условия за професионално и етично поведение

Една от целите на Сметната палата е поддържането на среда за осигуряване на спазването на високи етични принципи, заложи в МСВОИ 30 Етичен кодекс и Етичния кодекс на Сметната палата. В Етичния кодекс и Политиката за интегритет на Сметната палата са регламентирани основните ценности и принципи, които се прилагат и отстояват от ръководството и всички служители при изпълнение на техните професионални задължения. В правилата за професионална етика са регламентирани и механизми за наблюдение относно тяхното прилагане, както и нива на докладване при установени индикации за неспазване на етичните стандарти и принципи. Извършването на проверки и изготвянето на предложения за предприемане на последващи мерки при установени нарушения на етичните правила е в компетенциите на създадената Комисия по професионална етика на Сметната палата.

През 2019 г. продължи стремежът за стимулиране на атмосфера на доверие, сигурност и уважение посредством ефективна, прозрачна, точна и навременна вътрешна и външна комуникация.

Осигуряването на стриктно спазване на Етичния кодекс на одиторите в публичния сектор (МСВОИ 30) и на Етичния кодекс на Сметната палата, насърчаването сред служителите на чувство на институционална принадлежност към Сметната палата и на съпричастност към нейните мисия и ценности, както и предотвратяването на конфликт на интереси, е задача от първостепенна важност.

Прилаганите процедури за предотвратяване на конфликт на интереси осигуряват прилагането на принципите за независимост, обективност и безпристрастност при извършване на одитите и осъществяване на контрол на качеството на работата на одитните екипи.

Повишаването на ефективността от прилаганите процедури за предотвратяване на конфликт на интереси в Сметната палата е от съществено значение за одитната дейност, поради което в края на 2018 г. и през 2019 г. е осигурено участието на служители от палатата в състава на Комисията за установяване и предотвратяване на конфликт на интереси в Сметната палата, включително и разработването на Вътрешни правила за проверка на декларациите и за установяване на конфликт на интереси, приети с Решение на Сметната палата.

На интернет страницата - раздел „Обратна връзка” могат да се подават сигнали и жалби за нередности и нарушения, конфликт на интереси, корупционни действия. Служителите на Сметната палата, както и граждани и служители на други институции, могат да подават сигнали и в специалната кутия в сградата на Сметната палата.

1.3. Организационна структура

През 2019 г. не са извършвани промени в организационната структура на Сметната палата.

1.4. политики и практики по управление на човешките ресурси

Важна част от контролната среда са политиките за човешките ресурси и свързаните с тях практики, обхващащи подбора, назначаването, прекратяването на трудовите правоотношения, обучението, оценката на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата. Те се осъществяват съгласно Закона за Сметната палата, Кодекса на труда, Правилника за устройството и организацията на дейността на Сметната палата, Правилника за вътрешния трудов ред в Сметната палата, Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата, Стратегията за развитие на Сметната палата 2018 – 2022 г., в която стратегическите цели са непрекъснато подобряване на системата за подбор, назначаване, оценка, обучение и задържане на квалифицирани служители; изграждане на система за мотивация и удовлетвореност от работата в Сметната палата; поддържане на институционална култура, която насърчава развитието на професионалния капацитет на служителите и толерира положените принос, усилия и лоялност в Сметната палата.

Процесите по управление на човешките ресурси се администрират чрез програмен продукт, включващ модули, които са взаимосвързани и предоставят възможност за достъп, контрол и управление на дейностите на различни нива – ръководители, служители и администратори.

През 2019 г. са обявени и проведени двадесет външни конкурсни процедури за подбор и заемане на длъжности в Сметната палата. На основание Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионално развитие на служителите на Сметната палата, са проведени девет вътрешни конкурсни процедури за подбор и заемане на длъжности, в резултат са преназначени двама служители на ръководни длъжности, четиринадесет служители на одиторски длъжности и трима служители на експертни длъжности в администрацията на Сметната палата.

Конкурсните процедури са проведени в съответствие с Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионално развитие на служителите на Сметната палата.

Съгласно длъжностното разписание на Сметната палата за 2019 г. в Сметната палата работят четиристотин и двама служители. Сключени са трудови договори и са назначени четиридесет служители на следните длъжности: главен одитор – двама; старши одитор-втора степен – един; старши одитор-първа степен - един; одитор - шест; стажант-одитор – двадесет и един; служители на експертни длъжности – пет; служители с технически функции в администрацията - четири.

През 2019 г. са прекратени трудовите правоотношения на петдесет и трима служители на Сметната палата, поради следните причини: придобито право за пенсия за осигурителен стаж и възраст - деветнадесет; отправено искане от страна на служител – осемнадесет; по взаимно съгласие на страните – осем; постъпване на държавна служба - пет; по време на срока за изпитване - двама; получена най-ниска годишна оценка за изпълнението на длъжността.

Обучение и развитие на служителите в Сметната палата – Процесът по обучение на служителите на Сметната палата цели придобиване, разширяване или

усъвършенстване на професионалните знания и умения на служителите, при отчитане на заложените структурни и/или индивидуални цели. С Решение на Сметната палата е приет план за обучение на служителите на Сметната палата.

През 2019 г. са реализирани шестдесет и две професионални обучения за общо хиляда сто осемдесет и двама участника, разпределени в следните основни програми: **Специализирани програми за професионално обучение** – темите са насочени към области, които са специфични за дейността на съответната одитна дирекция или структурно звено в администрацията. Проведени са тридесет и шест обучения по следните основни теми: практически насоки при прилагане на МСВОИ и Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата; актуални въпроси от практиката по прилагане на Закона за обществени поръчки и правилника за неговото прилагане; надграждане на уменията за прилагане на специализирани одитни техники и методи; формиране на одитни извадки и оценка на резултатите; бюджетна отчетност – добри и лоши практики; програмен бюджет; практики по прилагане на изискванията на Регламента за защита на личните данни, Закон за защита на личните данни; противодействие на данъчни измами; електронно изявление и електронен документ; одит на човешките ресурси; др. **Програми за обучение по информационни и комуникационни технологии** – темите са насочени към осигуряване на знания и умения за работа със специализирани софтуерни продукти, необходими за изпълнение на конкретно възложени задачи. Проведени са шестнадесет обучения по следните основни теми: практическото прилагане на одитни софтуери за анализ на база данни и контрол и/или за планиране и управление на одитната дейност и одитните задачи; практическо приложение на информационните технологии в одитната дейност; системи за управление на информационната сигурност; защита на автоматизирани информационни системи и мрежи; администриране на инфраструктура и база данни; етично хакерство и киберсигурност; **Програми с организационно-управленска насоченост** - имат за цел усвояване на управленски знания и умения, развитие на специфични лидерски качества. Проведени са осем обучения по следните основни теми: насърчаване спазването на принципите на почтеност и етика, регламентирани в Етичния кодекс на Сметната палата; управление на екипи; лична ефективност; бизнес етикет, поведение и протокол; лидерски умения, ефективна комуникация и предотвратяване на конфликти и др. **Програми за чуждоезиково обучение**, които са насочени към осигуряване и/или усъвършенстване на езиковата подготовка на служителите, необходима за изпълнение на служебните им задължения. Проведени са две обучения за осем служители.

Атестиране – годишното оценяване на трудовото изпълнение на служителите на Сметната палата е проведено в съответствие с разпоредбите на Правилника за подбор, назначаване, обучение, оценка на трудовото изпълнение и професионалното развитие на служителите на Сметната палата, като оценените служители са четиристотин и шестнадесет, от тях служители с оценка „четири” „Изпълнението е над изискванията” - сто и тридесет, служители с оценка „три” „Изпълнението отговаря на изискванията” - двеста осемдесет и две, служители с оценка „две” „Изпълнението не отговаря напълно на изискванията” – трима, и служители с оценка „едно” „Изпълнението не отговаря на изискванията” - един.

През 2019 г. общото състояние на **контролната среда е много добра.**

2. Управление на риска

Процесите по управление на риска са неразделна част от дейността на Сметната палата и от общия процес на управлението ѝ.

В Сметната палата са утвърдени Стратегия за управление на риска и указания за нейното прилагане, с което са осигурени адекватни условия за идентифициране, оценка и ефективен контрол на рисковете, които могат да повлияят негативно върху постигането на целите на одитната институция.

В Сметната палата е създаден Специализиран свет за управление на рисковете (ССУР), който работи като постояннодействащ спомагателен орган към председателя на Сметната палата за подпомагане, координиране и контролиране на дейността по управление на риска в Сметната палата.

През 2019 г. ССУР продължи да оказва съдействие и да подпомага ръководителите на структурните звена за идентифициране и управлението на рисковете, както усъвършенстването и развитието на координацията и контрола на дейността по управлението на рисковете в Сметната палата.

Извършени са периодични прегледи и актуализиране на риск-регистрите на структурните звена, като резултатите от тези действия са докладвани на ССУР. По отношение на рисковете, чието ниво е определено като неприемливо, в риск-регистрите са посочени допълнителни действия и мерки, които биха допринесли за по-ефективното управление на тези рискове и за тяхното ограничаване до разумно и неоказващо съществено влияние ниво. За реализиране на допълнителните действия и мерки са посочени срокове за изпълнение и отговорни лица и/или структури. Рисковете, чието ниво е приемливо, са обект на постоянно наблюдение, като при установени индикации за повишаване на някои от тях се предприемат подходящи действия за тяхното ограничаване.

Докладвани са резултатите от управлението на присъщите и остатъчните оперативни рискове, идентифицирани от структурните звена, в съответствие с изискванията на Стратегията за управление на риска в Сметната палата във връзка с Указанията за управление на риска, чрез своевременно организиране и координиране на изпълнението на тези дейности. Постигната е обвързаност между етапите на управлението на риска „мониторинг“ и „докладване“.

През 2019 г. Съветът подпомогна Сметната палата за постигането на целите и приоритетите чрез прилагането на унифициран подход за идентифициране, анализиране, оценяване и ограничаване на негативното въздействие на потенциални събития и ситуации, застрашаващи постигането им, както и прилагане на координационен механизъм за отчетност и докладване.

В Сметната палата са създадени подходящи условия за ефективно управление на рисковете и са обхванати всички дейности и процеси. Управлението на риска в институцията е структуриран, последователен и непрекъснат процес, интегриран в оперативната ѝ дейност, с ясно разпределени отговорности, в които участват всички одитори и служители.

Процесът по управление на риска е адекватен и ефективен, осигурява интегриране на резултатите по структурни звена, а на централно ниво - по функционални направления и идентифицира възможности за подобрения.

В резултат на изпълнението на Стратегията за управление на риска в Сметната палата са постигнати целите за: утвърждаване на организационна култура и разбиране за необходимостта и ползата от управление на рисковете; преминаване от формално изпълнение на законово изискване за въвеждане на процеса по управление на риска към прилагане на ефективен и работещ модел; минимизиране на рисковете, свързани с постигането на целите на Сметната палата; ефективно функциониране на системата за финансово управление и контрол в институцията.

Осигурена е публичност и прозрачност на дейността по управление на риска в Сметната палата чрез текущо и систематично поддържане на актуална информация. В раздел „Управление на риска“ на вътрешния портал на Сметната палата са публикувани Стратегията за управление на риска в Сметната палата, Указания за управление на риска в Сметната палата, Правила за дейността на ССУР, образци на документи, риск-регистри, протоколи от заседания на ССУР и др. документи, с което е постигната информираност на всички одитори и служители от институцията.

През 2019 г. оценката на елемента “Управление на риска” е **много добра**.

3. Контролни дейности

Контролните дейности са всяко едно действие, насочено към минимизиране на риска и увеличаване на вероятността за постигане на целите и задачите на Сметната палата. Контролните дейности в Сметната палата са въведени в зависимост от извършената оценка на риска.

Ръководството на Сметната палата е въвело контролни дейности, които покриват рисковете и помагат да се постигнат целите с оглед получаването на разумна увереност, че рисковете са минимизирани чрез съответните контроли. Контролните дейности са адекватни на рисковете, интегрирани са в процесите и разходите за осъществяването им не превишават очакваните от тях ползи. Контролните дейности се прилагат във всички функции, процеси и на всички нива в Сметната палата.

През отчетния период продължи процесът на подобряване на контролните практики и процедури, както в одитната, така и в административната дейност.

За ограничаването на риска за нарушаване на независимостта на одитора са въведени редица процедури, включени в приети от Сметната палата вътрешни актове като Етичен кодекс, Правилник за подбор, назначаване, повишаване на квалификацията и оценка на изпълнението, Наръчник за прилагане на международно приетите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата, Политика по интегритет и др. (деклариране на обстоятелства; процедури за контрол на качеството; процедури за обсъждане и за документиране на обсъжданията между одиторите и заинтересованите страни, между одиторите и лицата, упражняващи контрол на качеството; ротация на екипите; екипна работа; самооценка на уязвимостта на интегритета и набеязване на мерки за засилване на устойчивостта).

С Наръчника за прилагане на МСВОИ и одитната дейност на Сметната палата са дефинирани правила, процедури и стъпки, адекватни и ефективни контролни дейности на всички етапи от одитния процес, които са прилагани в съответствие с идентифицираните и оценени рискове и е осигурено непрекъснатото им осъществяване. От директорите на одитните дирекции и началниците на отдели е извършено текущо наблюдение на изпълнението на одитните задачи, давани са насоки за подобряване, осъществяван е контрол на качеството при изпълнение на одитните задачи, давани са препоръки за повишаване на професионалната компетентност и необходимостта от обучение и самообучение на одиторите.

Введените в одитните дирекции контролни дейности, покриват определените рискове и помагат за постигане на целите.

Дейността по контрола на качеството от ръководителите на одитни екипи, началниците на отдели, директорите на дирекции и заместник-председателите е съобразена с целите на процеса за контрол на качеството на одитната дейност, които произтичат от Стратегията на Сметната палата и Политиката за контрол на качеството, които са:

- осигуряване на високо професионално ниво при постигане на целите на Сметната палата и осъществяване на одитната дейност в съответствие с изискванията на международно признатите одитни стандарти и националното законодателство;

- осигуряване на високо качество на одитната дейност чрез текущо наблюдение за въвеждане и прилагане на единни/общии добри практики при изпълнението на всички одитни задачи.

На оперативното ниво се изпълни процес за контрол на качеството, който осигури:

- постигане на разумна увереност, че одитът е извършен в съответствие с международно признатите (професионални) одитни стандарти и приложимите законови и регулаторни изисквания;

- постигане на разумна увереност, че издаденият одитен доклад и одитно мнение са уместни/подходящи при съществуващите обстоятелства.

Процесът по планиране на одитни задачи и извършване на текущ контрол е унифициран посредством приложението „Пентана“. През 2019 г. одитните задачи в голямата си част са извършени в приложението „Пентана“.

Рискът от пропускане на стъпки и документи е минимизиран, тъй като процесът е добре организиран и ясно и последователно формулиран в приложението „Пентана“. Ролите и отговорностите в приложението са ясно формулирани, като е създадена необходимата организация за прилагането ѝ.

Предварителното проучване и изготвянето на програма за изпълнение на одитната задача се извършва по установения с Наръчника формален ред чрез попълване на приложените образци на работни документи, включително и по отношение на контрола на качеството.

Контролните практики и процедури по отношение на административната дейност, включително на бюджетния процес, са прилагани ефективно и непрекъснато. Осигурено е разделяне на отговорностите и са определени задължения на всички нива. Отговорностите на служителите са разпределени по начин, който не позволява един служител едновременно да има отговорност по одобряване, изпълнение,

осчетоводяване и контрол. Въведени са контролни процедури за пълно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции. Предварителният контрол се осъществява чрез проверки от дирекция „Финансово-стопански дейности и управление на собствеността“, като проверката се извършва преди полагането на двойния подпис.

Системата за двойния подпис не разрешава поемането на финансови задължения или извършването на плащания без подписа на председателя на Сметната палата и главния счетоводител, или упълномощени от него служители. Утвърдена е „Инструкция за документооборота на финансово-счетоводната дейност на Сметната палата“, която осигурява условия за упражняване на ефективен контрол върху бюджетната дейност на Сметната палата и съхраняване на съдържащата се в документите информация.

Завишен е контролът относно спазването на правилата за съхранение на документите и коректното отразяване на местоположението им в административно-информационната система. Създадени са условия за съхранение на архивните документи, съгласно нормативните изисквания. Организиран е непрекъснат процес по обработване и архивиране на документите.

При възлагането на обществени поръчки действат контролни механизми, чрез които не се допуска разделяне на обществени поръчки, непровеждане на процедури, включване на дискриминационни изисквания за участие, неизпращане на изискуемата информация до съответните органи и др. Вътрешните правила за възлагането на обществените поръчки в Сметната палата и Вътрешните правила за поддържане на „Профила на купувача“ са публикувани на интернет страницата на Сметната палата. Дирекция „Правно-нормативно осигуряване“ изпълнява основна функция за законосъобразно провеждане на процедурите по Закона за обществените поръчки и сключване на договорите.

Прилагани са съответните контролни дейности по осигуряване на нормалното функциониране и надеждността на информационните системи на Сметната палата от отдел „Информационно обслужване“.

През 2019 г. продължиха дейностите по миграция на данните на нови сървъри, който е процес по прехвърляне на съществуващи бази данни на нови сървъри с нови операционни системи. Завършен е процесът по виртуализация на сървърите, благодарение на което се консолидират физически ресурси, като се опростява внедряването и управлението и се намаляват нуждите от енергия и охлаждане. Чрез виртуалните машини сървърът използва своите ресурси по-ефективно.

През годината е извършено пълно въвеждане на домейн структура в Сметната палата, което е в основата на цялостната реорганизация на ИТ инфраструктурата.

Контролните дейности са адекватни на рисковете, интегрирани са в процесите и разходите за осъществяването им не превишават очакваните от тях ползи.

Оценката на елемента „Контролна дейност“ е „много добра“.

4. Информация и комуникация

Системите за информация и комуникация в Сметната палата осигуряват идентифициране, събиране и разпространяване в подходяща форма и срокове на

надеждна и достоверна информация, която позволява изпълнението на задълженията от всяко длъжностно лице в институцията, включително чрез системите за отдалечен достъп. Развитието им е фактор за подобряване на публичното управление.

В изпълнение на Закона за Сметната палата и спазвайки стратегическия принцип за публичност и прозрачност, Сметната палата активно информира обществеността за резултатите от своята дейност. Доказателство за това е втората награда „Златен ключ“, която институцията получи през 2019 г. от Програма достъп до информация. Наградата бе присъдена във връзка с извършения от Сметната палата за първи път у нас одит на изпълнението „Прозрачност и публичност в дейността на държавната администрация и достъп до обществена информация“ за периода от 01.01.2016 г. до 30.06.2018 г., а също така и за организираната в пълно съответствие със Закона за достъп до обществена информация интернет страница на Сметната палата.

Важен елемент от външната комуникация на Сметната палата е нейната интернет страница, на която се публикуват Програмата за одитната дейност, окончателните одитни доклади, приложимите професионални стандарти и много друга полезна информация, позволяваща на всички заинтересовани лица да се запознаят с дейността и резултатите от работата на одитната институция. Окончателните одитни доклади за извършените от дирекциите одити, приети от Сметната палата през 2019 г. са публикувани на интернет страницата на институцията, с което е осигурена възможност на обществото да се запознае с направените констатации и дадените препоръки към ръководителите на одитираните организации. Одитните доклади за извършените през 2019 г. одити по чл. 6, ал. 5 от Закона за Сметната палата са представени в Народното събрание.

Изготвени са два вида брошури в помощ на участниците в местните избори и в изборите за членове на европейския парламент. Поради огромния брой участници в местните избори и за по-добро запознаване със задълженията им за предоставянето на данни за Единния регистър по Изборния кодекс – ЕРИК, и постигането на прозрачност при финансирането на предизборната кампания, бяха подготвени и излъчени по БНТ кратки видеоклипове.

Посещенията през 2019 г. на интернет страницата на Сметната палата са 122 874, като увеличението е със 17 000 посещения, спрямо 2018 г.

През 2019 г. се актуализира в съответствие с нормативните промени и продължи поддържането на Единния публичен регистър по чл. 171 от Изборния кодекс, чрез който се осигурява достъп на всички заинтересовани лица до подлежащата на публикуване информация за предизборните кампании на политическите партии, коалиции и инициативни комитети. На интернет страницата на Сметната палата се публикуват и различни образци на отчети, указания, разяснения и др., свързани с подобряване на отчетността и осигуряването на по-голяма публичност и прозрачност на дейността на политическите партии, коалиции и инициативни комитети.

Ефективна бе комуникацията с медиите, като са изготвени четиридесет и осем прессъобщения, осъществени са девет интервюта в електронни медии и две в печатни медии. Интерес към българската Сметна палата прояви Агенция ИТАР ТАСС във връзка с 23-ия конгрес на ИНТОСАЙ, който се проведе в Москва. Сметната палата участва със седем публикации в журналите на ЕВРОСАЙ и ИНТОСАЙ и в изданията

на работните групи към ЕВРОСАЙ по околна среда и за одит на общините по теми и одити, които могат да послужат като добри практики за другите ВОИ.

Институцията използва и социалните мрежи за достигане на резултатите от дейността ѝ до по-широка аудитория – Facebook, twitter, youtube.

Тя осигури достъп до обществената информация в съответствие със Закона за достъп до обществената информация на журналисти, граждани и неправителствени организации.

Чрез интегрираната информационна система, включваща и деловодната система и интранет портала, е осигурен незабавен достъп на всички служители до решенията, вътрешните документи, служебна и друга информация, включително от средствата за масово осведомяване. Споделят се и добрите практики, включително на други Върховни одитни институции и на международните им организации.

За насърчаване на институционалната принадлежност и мотивация на служителите за втора година бяха връчени наградите на Сметната палата - „Одитор на годината“, „Одитен екип на годината“ и „Ръководител на годината“.

И през 2019 г. Сметната палата продължи да осъществява ефективно сътрудничество с държавни органи, професионални и неправителствени организации, да инициира и участва в професионални дебати, в съответствие със Закона за Сметната палата и Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г.

В изпълнение на основната задача на Сметната палата - да предоставя на Народното събрание надеждна информация за състоянието на отчетността и ефективността на дейностите в публичния сектор, Комисията по бюджет и финанси в 44-то Народно събрание разгледа и прие Доклада за резултатите от извършения одит на Годишния финансов отчет на Сметната палата за 2018 г. Ръководството на Сметната палата представи пред Комисията Отчета за дейността на Сметната палата за 2018 г. и Доклада за извършените финансови одити през 2018 г., който обобщава резултатите от 292 финансови одита. Резултатите от седем одита на Сметната палата, свързани с управлението на средствата от Европейския съюз, бяха представени пред Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове в 44-то Народно събрание. Одитните доклади, свързани с одит на средства от Европейския съюз, се предоставят и на заместник министър-председателя с този ресор, а също и на Европейската сметна палата и на Европейската комисия.

През 2019 г. бе подписано споразумение за сътрудничество и взаимодействие между Сметната палата на Република България и Прокуратурата на Република България, според което двете институции ще си сътрудничат при предотвратяване, разкриване и разследване на престъпления, свързани с публични средства, с възлагането на обществени поръчки, както и в областта на борбата с корупцията. Взаимодействие ще се осъществява и за установяване на рискови области, засягащи публичните финанси и финансовите интереси на ЕС, ще се обменя информация и при констатирани незаконосъобразни действия на организации и лица, които са в обхвата на одитната дейност на Сметната палата.

Споразумение за сътрудничество бе подписано и с Академията на Министерството на вътрешните работи за обединяване на усилията за обучение на служители от Сметната палата, за повишаване на професионалния капацитет на

служителите. Сигурността е съществен аспект от дейността на Върховната одитна институция, тъй като тя работи с данни и съхранява важна информация във връзка с одитната си дейност.

Продължи ползотворното взаимодействие на Сметната палата с Министерството на финансите и други централни ведомства с цел подобряване на отчетността в публичния сектор.

С цел обмен на добри практики и професионално развитие Сметната палата продължи да поддържа партньорски отношения с работодателски и професионални организации, висши учебни заведения и неправителствени организации. Възможностите за партньорство между Сметната палата и Българската стопанска камара бяха обсъдени на среща между ръководството на одитната институция и председателя на Българската стопанска камара.

През 2019 г. продължи активното участие на ръководни служители и одитори от Сметната палата на Република България в международната дейност и сътрудничеството на Сметната палата с одитни институции и други организации. Като основни проекти, участия и форуми в това отношение могат да се посочат: Туининг проект „Понататъшно укрепване на административния капацитет и ефективността на одитната дейност на Сметната палата на Република Македония“ (Република Северна Македония); IV-ти форум на младите професионалисти „YES EUROSAI 2019“ на тема „Значимостта на Върховните одитни институции“ (Великобритания); Втора проучвателна мисия на ОИСР в България, в рамките на проект „Модернизирание на рамката за управление на държавните предприятия в съответствие с добрите международни практики“ (София); Участие в работна среща с членове на делегацията на Съвета за контрол на дейността на Агенцията за превенция на корупцията на Черна гора (София); Международна конференция на тема „Парите в политиката: ограничаване на неправомерното влияние върху политическите партии“ (София); Кръгла маса на тема „Финансирането на партиите и политическият плурализъм (София) и други.

През отчетния период дейността на отдел „Информационно обслужване“ беше насочена към повишаване на нивото на надеждност, информационната сигурност и оптимизация на ИТ инфраструктурата в СП.

Реорганизираната административна информационна система (АИС Документооборот) се допълни с нови функционалности и през 2019 г. се превърна в модерен инструмент за работа с документооборота на Сметната палата. Чрез нея се извършва документиране на всички операции, процеси и трансакции с цел осигуряване на адекватна одитна пътека за проследимост и наблюдение. Внедрена беше Автоматизирана информационна система (АИС) „Административно-наказателна дейност“ (АНД),

Осъществява се и надеждна отчетност с нива и срокове за докладване.

С цел подобряване производителността на работната среда и защитата на данните се извършва:

1. Ежедневен мониторинг на сървърите, информационните системи, мрежовото оборудване, антивирусната защита и всички останали компоненти на информационно-комуникационната среда на Сметната палата.

2. Миграция на данните на нови сървъри е процес по прехвърляне на съществуващи бази данни на нови сървъри с нови операционни системи. Извършва се цялостно прехвърляне на всички информационни системи, намиращи се на стари сървъри към нови такива, където се прави и т.н. виртуализация.

3. Виртуализация на старите сървъри - софтуерна технология, която използва даден физически ресурс, какъвто е сървърът и го разделя на виртуални ресурси, наречени виртуални машини (VM's). Благодарение на виртуализацията могат да бъдат консолидирани физическите ресурси, опростява се внедряването и управлението и се намаляват нуждите от енергия и охлаждане. Чрез всички работещи едновременно виртуални машини сървърът използва своите ресурси по-ефективно и следователно на организацията е нужен по-малко физически хардуер за осъществяване на нейните цели.

4. Конфигуриране на файлови сървъри - файловият сървър предоставя среда за общо ползване в дадена мрежа. Най-честото приложение на такъв тип сървър е за съхранение и споделяне на файлове, които са необходими на повече от един служител. Файловите сървъри са проектирани да работят, без да спират, да предоставят достъпност на данните с предварително зададени права и да съхраняват информацията с максимално ниво на сигурност.

5. Репликация на информационните системи е процес на обмяна на данни между първичния сървър, на който е разположена съответната информационна система и вторичен такъв, който пази копие на цялата система в реално време. Така при срив на дадена информационна система веднага може да бъде пуснат в употреба дублиращият сървър.

6. Архивиране /бекъп/ на информационните масиви - процес, при който се създават резервни копия (архиви, бекъпи) на информационните масиви. За по-добра защита архивиранияте данни се прехвърлят на различни външни носители.

7. Актуализация (ъпдейт) на операционните системи, офис пакетите и базите данни.

През 2019 г. успешно е внедрена най-новата версия на софтуер „Пентана“, който се използва в одитния процес и е извършена интеграция на продукта с активната директория.

В одитната дейност на Сметната палата се използва и специализиран софтуер за анализ на база данни ACL. Освен посочените, за обезпечаване на одитния процес се използват програмните продукти Арбутус и Еква.

Всички софтуерни продукти съдържат пропуски в защитата, грешки, несъвместимости или остарели програмни елементи. С други думи, нито една информационна система не е свършена. Актуализациите са от изключително важно значение на защитата на информационните масиви от злонамерени атаки. Най-новите пачове за защита отстраняват уязвимостите и грешките, а понякога добавят и нови функционалности.

Действащите през 2019 г. информационни и комуникационни системи са подходящи и осигуряват условия за ефективна комуникация и обмен на информация между ръководството на дирекцията и одиторите, което от своя страна съдейства за подобряване качеството на одитната дейност.

Общата оценка на елемента „Информация и комуникация“ е „**много добра**“.

5. Мониторинг

През 2019 г. като част от процеса по управление на риска е извършен текущ

мониторинг на идентифицираните рискове, както и на контролните дейности, въведени за тяхното ограничаване. В резултат на осъществения мониторинг са направени предложения за надграждане и/или актуализиране на някои от контролите, с оглед постигането на по-голяма ефективност от тяхното прилагане.

Осъществен е мониторинг на остатъчните рискове, който дава увереност, че процесът по управление на риска е адекватен и ефективен и предприетите действия са довели до намаляване на риска до приемливо ниво. Лицата, отговорни за управлението на рисковете (директор на одитна дирекция, началник отделите, административните ръководители на изнесените работни места и отговорниците за изпълнение на целите) наблюдават и периодично докладват на Специализирания съвет за управление на риска състоянието на рисковете.

Изпълнението на одитните задачи също е обект на постоянен текущ мониторинг и контрол на качеството. Констатираните пропуски се обсъждат своевременно с одитните екипи, с цел тяхното преодоляване и подобряване на качеството на одитната дейност.

Въведена е система за мониторинг за оценка на степента, в която прилаганите одитни процедури удовлетворяват изискванията на Наръчника и гарантират спазването на изискванията на стандартите чрез попълване на въпросници в ПП Пентана. Спецификите на системата за мониторинг и контрол на качеството на одитната дейност при одитите, изпълнявани от одитните дирекции, са определени в Наръчника. Лицата, осъществяващи контрол на качеството са ръководителят на одитния екип, началникът на отдел, директор на дирекция, заместник председатели и Сметната палата. Функциите на органите и лицата във връзка с процеса за контрол на качеството се определят със Закона за Сметната палата, Наръчника, издадени указания, длъжностни характеристики и заповеди на председателя и заместник-председателите на Сметната палата.

Документирането на процедурите в процеса по контрол на качеството се осъществява от лицата, които ги изпълняват – ръководител на одитен екип, началник на отдел, директор на одитна дирекция и заместник-председател включително използването на функционалностите на Пентана. Формата на документите е определена с образци на документи, които са задължителни за прилагане в съответните етапи на одитната дейност и са включени на всеки етап в проверените одитни досиета. Образците са приложени към съответните етапи в одитните процедури, изпълними в Пентана от съответното ниво на контрол на качеството.

Изпълнени са дейностите, свързани с осъществяването на мониторинг: въвеждане и наблюдение на мерките за управление на рисковете, преглед на специфичните процеси и текущ анализ на рисковете, с цел идентифициране на възможностите за подобряване на процеса и установяване на промени в рисковия профил.

Постигната е целта на процеса по осъществяване на мониторинг, а именно да се наблюдава дали вероятността и влиянието на идентифицираните рискове се променя и да се получи увереност, че процесът по управление на риска е ефективен, както и че са предприети действия за намаляване на риска до приемливо ниво. Осъществен е мониторинг върху процеса по изготвянето на риск-регрите на структурните звена в

Сметната палата, чрез анализ както на риск-регистри и на мотивите, свързани с промяна в приемливите нива на остатъчните рискове.

Звеното за вътрешен одит е предоставило допълнителна увереност за ефективното функциониране на системите за финансово управление и контрол чрез извършването на одитните ангажменти въз основа на оценката на риска.

Оценката на елемента „Мониторинг“ е „много добра“.

IV. ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ ПРЕЗ 2020 г.

Със Стратегията за развитие на Сметната палата за периода 2018-2022 г. се поставиха нови цели, пред институцията в следващите пет години и това налага да се извърши нова оценка на рисковете, които застрашават постигането на стратегическите цели:

1. Сметната палата да извършва независим ефективен и ефикасен одит в публичния сектор.
2. Сметната палата да изгради ефективно функционираща система за управление на човешките ресурси, която да осигури висококвалифицирани, мотивирани и почтени служители.
3. Сметната палата да бъде институция за пример, която допринася за подобряването на управлението и отчетността в публичния сектор, като отчита очакванията на заинтересованите страни.

Сред стратегическите цели и приоритети за 2020 г. са:

- Актуализиране и въвеждане на подходящи процедури и инструменти, включително одитни методологии, за изпълнение на законовоустановените правомощия на Сметната палата;
- Продължаващо прилагане на специализирани одитни софтуери във всички одити на Сметната палата;
- Изградената система за осигуряване на качеството да предоставя разумна степен на увереност, че одитите и другата дейност са изпълнени в съответствие с международно признатите одитни стандарти и приложимите правни и регулаторни изисквания;
- Изграждане на система за външен контрол на качеството на одитната дейност;
- Усъвършенстване на методиката за планиране и отчитане на натовареността на одиторите;
- Оповестяване на одитните доклади по подходящ начин и на разбираем и ясен за заинтересованите лица език;
- Активизиране и разширяване на участието в инициативи на международната одиторска общност, които допринасят за повишаване на институционалния и административен капацитет на Сметната палата;
- Продължаваща подкрепа на усилията на Министерството на финансите в процеса по модернизиране на счетоводството в публичния сектор, с цел осигуряване на приемлива рамка за финансово отчитане;
- Непрекъснато подобряване на системата за подбор, назначаване, оценка, обучение и задържане на квалифицирани служители;

- Изграждане на система за мотивация и удовлетвореност от работата на служителите в Сметната палата;
- Поддържане на институционална култура, която насърчава развитието на професионалния капацитет на служителите и толерира положените принос, усилия и лоялност към Сметната палата;
- Подобряване на взаимодействието с Народното събрание и другите заинтересовани потребители на информацията от одитните доклади за засилване на отчетността и прозрачността в публичния сектор;

В същото време, следва да се формулират предпоставките, върху които се основава изпълнението на Стратегията. Това всъщност са условията, които трябва да са налице, за да има възможност за изпълнение на дейностите и постигането на целите.

Наличните предпоставки за изпълнението на целите и дейностите очертават границите на възможното развитие на институцията. В тези рамки следва да се извърши приоритизиране както на стратегическите цели, така и дейностите за изпълнение на целите, където това е необходимо. По този начин Сметната палата ще може да насочи ограничените си финансови и човешки ресурси в изпълнението на по-приоритетните цели.

В оперативния план за 2020 г. следва да се включват само дейности, които реалистично биха могли да бъдат постигнати, с оглед обективните ограничения. На по-късен етап може да се пристъпи към актуализация на Стратегията за развитие на Сметната палата, като се вземе предвид кои цели са най-значими за изпълнението на мисията на институцията и същевременно са осъществими. По същия начин могат да бъдат преразгледани дейностите в рамките на целите, като се определи кои дейности са критично важни за постигането на целите и същевременно се има предвид доколко тези дейности са осъществими.

V. СЪСТОЯНИЕ НА ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В СМЕТНАТА ПАЛАТА

През изминалия период Звеното за вътрешен одит фокусира дейността си върху постигането на целите и дейностите, заложи в Стратегическия и Годишния план на звеното:

Стратегическа дейност 1: Извършване на рисково-базирано планиране на одитните ангажименти, като непрекъснато насочва дейността си към високорисковите процеси и дейности в СП

Извършени са одитни ангажименти за даване на увереност и консултиране, които са в съответствие с изготвения рисково-базиран Годишен план за дейността на ЗВО за 2019 г. Елементите на одитната вселена на Сметната палата са приоритизирани в съответствие с изготвената оценка на риска. Допълнително са извършени следните дейности:

- преглед и актуализиране на одитните единици в одитната вселена;
- извършена е оценка на риска и приоритизиране на елементите на одитната вселена на Сметната палата;

- преглед на Статута на звеното за вътрешен одит с цел съответствие с изискванията на Закона за вътрешен одит в публичния сектор и Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит;
- изготвен е рисково-базиран Годишен план за дейността на ЗВО за 2019 г.

***Стратегическа дейност 2:** Осигуряване на въздействащо докладване на резултатите от одитната дейност и навременно проследяване на напредъка*

За постигането на целта, ЗВО прилага рисково-базиран подход при изпълнение на одитните ангажименти, който позволява идентифициране на целите на одитираните дейности/процеси и съпътстващите ги рискове. През 2019 г. са издадени следните одитни доклади/становища, които са предварително обсъдени и съгласувани с отговорните длъжностни лица:

- Одитен доклад ОА 1803 У „Стратегическо и оперативно планиране, изпълнение и отчитане на одитната дейност на СП“, започнат в края на 2018 г. – преходен. Целта на одитния ангажимент е да се предостави мнение относно адекватността на процесите по стратегическо и оперативно планиране, изпълнение и отчитане на одитната дейност на Сметната палата, както и да се идентифицират възможности за подобряване;

- Одитен доклад ОА 1902 У Целта на одитния ангажимент е да се предостави мнение относно адекватността на въведените контроли в процеса по планиране и възлагане на обществените поръчки в Сметната палата, както и да се идентифицират възможности за подобрене;

- Одитен доклад ОА 1903 У „Адекватност и ефективност на прилаганите процедури по подбор, назначаване и освобождаване на персонал“. Целта на одитния ангажимент е да се предостави мнение относно адекватността и ефективността на процесите по подбор, назначаване и освобождаване в Сметната палата, както и да се идентифицират възможности за подобрене;

- Одитен доклад ОА 1904 У „Протоколна дейност и преводачески услуги“. Целта на одитния ангажимент е даване на увереност относно адекватността и ефективността на прилаганите процедури по протоколна дейност и преводачески услуги;

- Одитен доклад ОА 1905 У „Международна дейност и проекти“. Целта на одитния ангажимент е даване на увереност относно адекватността и ефективността на прилаганите процедури по стратегическо и годишно планиране, изпълнение и отчитане на международната дейност и проекти;

- ОА 1906 К „Подпомагане дейността по информационна сигурност“, чиято цел е да се извърши консултация и да бъде изразено мнение по отношение дейността на информационната сигурност в Сметната палата

- ОА 1907 У „Подпомагане дейността по информационна сигурност“, Целта е да се проследят предприетите действия по дадените препоръки в резултат на одитни ангажименти, извършени съгласно Годишния план на ЗВО за 2017 г., 2018 г. и първото полугодие на 2019 г.

- ОА 1908 К „Идентифициране на потенциални рискове при обработване на лични данни за здравословното състояние на служителите на Сметната палата”,

- ОА 1909 К „Подпомагане на контролните процеси при изготвянето на Инструкция за реда, условията и отчитането на командировките в страната“ и

- ОА 1910 К „Обучение за кибер-рискове на служители от Сметната палата“

Изпълнението на заложените одитни ангажименти в Годишния план на ЗВО е 91% от начално планираните одитни ангажименти, като към 31.12.2019 г., са приключени осем одитни ангажимента за увереност и консултиране. Извън планираните, са извършени три одитни ангажимента за консултиране, съгласувани с председателя на Сметната палата – ОА 1908 К „Идентифициране на потенциални рискове при обработване на лични данни за здравословното състояние на служителите на Сметната палата”, ОА 1909 К „Подпомагане на контролните процеси при изготвянето на Инструкция за реда, условията и отчитането на командировките в страната“ и ОА 1910 К „Обучение за кибер-рискове на служители от Сметната палата“;

С извършените през 2019 г. одитни ангажименти е постигнато 100% покритие на одитните единици, оценени с висок приоритет при годишното планиране.

Вложените дни в пряка одитна дейност през 2019 г. представляват 98% от общия „Ефективен фонд „Работно време”, при заложена целева стойност не по-малко от 80%, с което се е подобрил този показател спрямо предходната година.

Съществените констатации през 2019 г. са насочени към подобряването на контролната среда по отношение на сигурността на информацията в Сметната палата и оптимизирането на контролната среда в процеса по планиране на обученията. Звеното за вътрешен одит е изготвило препоръки и ги е съгласувало с лицата, отговорни за процесите.

Осъществени са участия и консултации в работни групи, както и участия в работата на специализирания съвет по управление на риска, и работата на експертния съвет по информационна сигурност.

- Изготвени са становища, касаещи вътрешни актове в Сметната палата, като: проект на Стратегия за управление на човешките ресурси; изготвяне на годишен доклад за състоянието на системите за финансово управление и контрол в Сметната палата за 2018 г. Инструкция за охраната и пропускателния режим в административната сграда на Сметната палата; Политика за „бисквитки“ (cookies) на Сметна палата на Република България и Политика за прозрачност и защита на личните данни.

- изготвиха се предложения, касаещи възможностите за използване на специализиран софтуер в Звеното за вътрешен одит на Сметната палата, в изпълнение на стратегическа дейност 5 от Стратегическия план за дейността на ЗВО за периода 2018 г. - 2020 г.

Стратегическа дейност 3: Поддържане на дейността по вътрешен одит в съответствие с нормативните изисквания и поставените цели

За реализиране на дейността през отчетния период са:

- осъществявани текущи прегледи при изпълнението на всеки одитен ангажимент от РВО в изпълнение на Програмата за осигуряване на качеството и за усъвършенстване на дейността по вътрешен одит;
- извършена е и самооценка на дейността по вътрешен одит за 2019 г.;

- представени са резултатите на извършена проверка на финансовите отчети на Сметната палата към 31.12.2018 г. от комисия към Народното събрание на Република България, изразява становище, че „Звеното за вътрешен одит изпълнява задачите си ефективно и обективно, като осъществява дейността си независимо – без натиск или упражняване на влияние“. Оценката за организацията и позиционирането на Звеното за вътрешен одит е добра.

- изготвени са доклади за дейността на ЗВО през 2018 г. и първото шестмесечие на 2019 г.

- Иновативността и проактивността на служителите от ЗВО са оценени от дирекция „Методология на контрола и вътрешен одит“ на Министерството на финансите на ежегодната работна среща на ръководителите на звената за вътрешен одит от министерства и други централни ведомства и от ръководството на Сметната палата. Одитният ангажимент е за консултиране като на базата на разрешена симулирана кибератака на компютърната система на Сметната палата е направена оценка на нейната сигурност чрез тест за проникване (penetration testing). Такъв одитен ангажимент се осъществява за първи път от вътрешни одитори в публичния сектор, с което ЗВО подпомага изпълнение на цел 3.2 „Подобряване на имиджа и взаимодействието от работата на Сметната палата като почетна институция, ефективно и ефикасно работеща в полза на обществото“ от Стратегическия план на Сметната палата за 2018-2022 г.

Стратегическа дейност 4: Повишаване на професионалните знания и умения на вътрешните одитори

В изпълнение на дейността са идентифицирани необходимите знания и умения за изпълнение на одитните планове. През периода 01.01.2019 - 31.12.2019 г. вътрешните одитори от звеното са участвали в срещи, семинари и обучения и самообучения за повишаване на квалификацията и професионалните умения, за което са употребени 48 работни дни, в това число:

- „Практики по прилагане на ЗОП и Правилника за прилагане на закона“ проведено от ШПФ към МФ, което е адекватно планирано преди извършването на одитен ангажимент;

- Сертификация по ISO 27001:2013 проведено от Intertek, във връзка с участието на РВО като консултант в Експертния съвет по информационна сигурност;

- „Одит на човешките ресурси и риска свързан с хора“ проведено от ИВОБ, което е адекватно и ефикасно планирано преди извършването на одитен ангажимент;

- „Разработване на програмен формат на бюджет. Въведение в програмното и ориентирано към резултатите бюджетиране“ проведено от ШПФ към МФ, планирано във връзка с одитен ангажимент;

- InfoSec & Data Storage – SecurIT проведено от ISACA – във връзка с планиран одитен ангажимент в годишния план на ЗВО.;

- „Вътрешният одит – палитра от предизвикателства“ – Национална конференция на вътрешните одитори проведена от ИВОБ;

- Cyber Risk Management Course 2019 проведено от ISACA – във връзка с планиран одитен ангажимент „Penetration test“. Извършването на този одитен ангажимент е оценено от ръководството на СП и от Министерството на финансите;

- Втора регионална среща по проект „Усъвършенстване на системите за финансово управление и контрол и функцията по вътрешен одит в публичния сектор“;
- „Одит на обществените поръчки по новия ЗОП – предизвикателство за одиторите, проведено от ИВОБ – планирано за ефективното изпълнение на одитен ангажимент от годишния план на ЗВО;
- „Одит на човешките ресурси и риска, свързан с хора“, проведено от ИВОБ – планирано за ефективното изпълнение на одитен ангажимент от годишния план на ЗВО;
- „Измами в областта на човешките ресурси“ проведено от ИВОБ – планирано за ефективното изпълнение на одитен ангажимент от годишния план на ЗВО;
- „Специализирани умения за вътрешни одитори – лидерски умения, ефективна комуникация и предотвратяване на конфликти и управление на времето и стреса“ проведено от ИВОБ – с цел подобряване на компетенции на ЗВО.

През следващия отчетен период ЗВО ще продължи да изпълнява своите стратегически цели, като ще се стреми да повишава ефекта от своята одитна дейност, както и да увеличава ефикасността чрез оптимизиране използването на наличните ресурси и извърши проучване на възможностите за автоматизирани одитни техники в одитния процес.

Съгласно Стандартите за вътрешен одит, външна оценка на качеството на дейността на ЗВО се извършва поне на пет години. Външна оценка на качеството на дейността на ЗВО е направена през 2017 г. По предложение на ръководителя на ЗВО е предвидено следващата външна оценка да бъде през 2020 г.

Общата много добра оценка на системите за финансово управление и контрол се базира на разбирането на ръководството на Сметната палата за функционирането на финансовото управление и контрол като цялостен процес, който обхваща всички дейности в институцията.

През 2019 г. Сметната палата продължи да се развива като модерна институция, която извършва независим външен одит на публичните средства и дейности в съответствие с разпоредбите на Закона за Сметната палата.

Одитната дейност на Сметната палата и усилията на институцията за изпълнение на своите мисии, визия и стратегически цели, допринасят за засилване на отчетността, прозрачността и интегритета на държавното управление и организациите в публичния сектор.

Годишният доклад за състоянието на системите за финансовото управление и контрол и вътрешния одит на Сметната палата на Република България за 2019 г. е приет на заседание на Сметната палата с Решение № 222 от 30.07.2020 г. (Протокол № 29).

www.bulnao.government.bg